

Категорія справи № 404/3499/17: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин, з них.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 27.07.2021. Оприлюднено: 27.07.2021.

Дата набрання законної сили: 21.07.2021

Номер судового провадження: 61-9074св20

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

21 липня 2021 року

м. Київ

справа № 404/3499/17

провадження № 61-9074св20

Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду:

головуючого - Синельникова Є. В.,

суддів: Білоконь О. В. (суддя-доповідач), Осіяна О. М., Сакари Н. Ю., Шиповича В. В.,

учасники справи:

позивач (відповідач за зустрічним позовом) - ОСОБА_1 ,

відповідач (позивач за зустрічним позовом) - ОСОБА_2 ,

третя особа - служба у справах дітей виконавчого комітету міської ради міста Кропивницького,

розглянув у порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Кіровоградського районного суду м. Кіровограда від 24 вересня 2019 року у складі судді Бершадської О. В. та постанову Кропивницького апеляційного суду від 24 лютого 2020 року у складі колегії суддів: Карпенка О. Л., Голованя А. М., Мурашка С. І.,

ВСТАНОВИВ:

Короткий зміст позовних вимог

У червні 2017 року ОСОБА_1 звернулася до суду із позовом до ОСОБА_2 , третя особа - служба у справах дітей виконавчого комітету міської ради міста Кропивницького, про визначення місця проживання дітей.

Позовна заява мотивована тим, що з 01 червня 2011 року до 30 листопада 2015 року сторони перебували у зареєстрованому шлюбі, у період якого

ІНФОРМАЦІЯ_1 у них народилися діти: ОСОБА_3 та ОСОБА_4 . Дочка ОСОБА_4 має інвалідність з дитинства у зв'язку із виявленою у неї двосторонньої сенсоневральної глухоти, а дочка ОСОБА_3 має двосторонню сенсоневральну туговухість І-ІІ ступеню.

Враховуючи особливі потреби дітей, вони з відповідачем дійшли усної згоди про їх влаштування до Новомиргородської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІІ ступенів. У зв'язку з цим вона у грудні 2016 року переїхала з дітьми з м. Кропивницький до м. Новомиргород, де діти почали навчання. Однак, зі зміною їх місця проживання, відповідач почав безпідставно висувати претензії про нібито створення нею перешкод у його спілкуванні з дітьми.

Зважаючи на такі обставини, позивач вважає за необхідне визначити у судовому порядку місце проживання малолітніх дітей ОСОБА_4 і ОСОБА_3 з нею, оскільки відсутні виняткові обставини для їх розлучення з матір'ю.

Не погоджуючись із вказаним позовом, ОСОБА_2 звернувся до суду із зустрічним позовом до ОСОБА_1 , в якому просив визначити місце проживання їх дітей за його місцем проживання, залишивши сина на його утриманні та вихованні. Посилався на те, що після розірвання шлюбу з колишньою дружиною склались неприємні стосунки. Зокрема, між ними виник спір стосовно його участі у вихованні та спілкуванні з дітьми, що спонукало його до звернення до суду. Ігноруючи попередньо досягнуту між ними домовленість про навчання дітей у КЗ «Навчально-виховне об'єднання № 3» спеціальна загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів - дитячий садок Кіровоградської міської ради Кіровоградської області, без його згоди,

ОСОБА_1 разом з дітьми змінила місце реєстрації та проживання - перебралася до м. Новомиргорода. Крім того, 13 липня 2017 року вона залишила дітей у нього для налагоджування особистого життя. Тоді від дітей він дізнався, що мати систематично біла дочку ОСОБА_4 , неодноразово залишала їх на ночівлю в інтернаті. Згодом діти відмовилися повертатися до матері та виявили бажання жити з батьком. Мати не бере участі у вихованні дітей.

Ухвалою Кіровоградського районного суду м. Кіровограда від 28 листопада

2017 року позовні вимоги ОСОБА_1 та ОСОБА_2 об'єднано в одне провадження.

Короткий зміст оскаржуваних судових рішень

Рішенням Кіровського районного суду м. Кіровограда від 24 вересня

2019 року, залишеним без змін постановою Кропивницького апеляційного суду від 24 лютого 2020 року, у задоволенні позову ОСОБА_1 відмовлено, зустрічний позов ОСОБА_2 задоволено.

Визначено місце проживання ОСОБА_3 та ОСОБА_4 разом з батьком ОСОБА_2 за адресою: АДРЕСА_1 .

Судові рішення мотивовано тим, що ОСОБА_2 за умовами проживання, з урахуванням його доходів, особистих якостей, обставин життя, особливостей відносин з дітьми, має перевагу перед матір'ю дітей при визначенні місця їх проживання. Місце проживання дітей із батьком буде відповідати якнайкращим їх інтересам, оскільки вони проживають з батьком з липня місяця 2017 року в оточенні рідних людей: баби, тітки, двоюрідної сестри. Діти регулярно відвідують навчальний заклад у якому враховуються їх особливості. Проживання дітей з батьком в цьому випадку забезпечує їх розвиток у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагополучним. При цьому позивачка має не лише право, а й всі можливості для спілкування з дітьми, участі у їх вихованні та забезпеченні.

Короткий зміст вимог касаційної скарги

У касаційній скарзі ОСОБА_1 просить скасувати судові рішення та ухвалити нове рішення про задоволення її позову та відмову у задоволенні зустрічного позову, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Доводи особи, яка подала касаційну скаргу

Касаційна скарга мотивована тим, що суди не з'ясували, чи у змозі відповідач, з урахуванням протилежної статі, малолітнього віку, особливостей розвитку дівчат, піклуватися про їх фізичний, духовний та моральний розвиток. Суди проігнорували права малолітніх дівчат на жіночу опіку, підтримку, турботу та виховання зі сторони матері.

Відзив на касаційну скаргу

У серпні 2020 року від ОСОБА_2 надійшов відзив на касаційну скаргу, в якому він посилається на необґрунтованість доводів скарги та законність ухвалених у справі судових рішень.

Рух касаційної скарги у суді касаційної інстанції

Ухвалою Верховного Суду від 22 липня 2020 року відкрито касаційне провадження у справі, а ухвалою від 14 липня 2021 року справу призначено до судового розгляду.

Фактичні обставини справи, встановлені судами

З 01 червня 2011 року сторони у справі, ОСОБА_2 і ОСОБА_1 , перебували у шлюбі, який розірвано рішенням Кіровського районного суду м. Кіровограда від 30 листопада 2015 року.

ІНФОРМАЦІЯ_1 від шлюбу у сторін народилося двоє дітей: ОСОБА_3 та ОСОБА_4 .

ОСОБА_4 страждає на двосторонню сенсоневральну глухоту та має інвалідність, а Живих Вероніка страждає на двосторонню сенсоневральну туговухість I-II ступеню.

Після припинення фактичних шлюбних відносин між сторонами у 2015 році діти залишилися проживати з матір'ю ОСОБА_1 за адресою: АДРЕСА_2 . З вересня 2016 року діти проживали з матір'ю у

м. Новомиргород, де відвідували Новомиргородську школу-інтернат, яка враховує фізичні особливості дітей.

Рішенням Кіровського районного суду м. Кіровограда від 30 листопада

2015 року з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 стягнуто аліменти на дітей ОСОБА_3 та ОСОБА_4 .

Сторони визнають, що з липня 2017 року діти проживають з батьком за адресою: АДРЕСА_1 . З серпня 2017 року мати дітей намагається повернути дітей до свого місця проживання.

З 2017 року ОСОБА_4 та ОСОБА_3 відвідують підготовчий клас при КЗ «Навчально-виховного об'єднання № 3 «Спеціальна загальноосвітня школа I-III ступенів - дитячий садок» за спеціальними програмами для дітей з вадами слуху.

Висновком виконавчого комітету міської ради міста Кропивницького

від 18 січня 2018 року визнано доцільним визначити місце проживання малолітніх дітей з батьком ОСОБА_2 за адресою:

АДРЕСА_1 , а також до прийняття судом рішення вирішено встановити порядок зустрічей ОСОБА_1 з малолітніми дітьми ОСОБА_4 та ОСОБА_3 , а саме: щовівторка та щочетверга з 16.30 год. до 19.00 год. та щосуботи з 10.00 год. до 18.00 год. з правом відвідування громадських місць. Під час бесіди зі спеціалістом служби у справах дітей дівчинки повідомили, що однаково позитивно сприймають і матір, і батька, бажають спілкуватися з обома.

Судовим наказом від 09 лютого 2018 року, виданим Кіровським районним судом м. Кіровограда, стягнуто з ОСОБА_1 на користь

ОСОБА_2 аліменти на утримання дітей ОСОБА_4 та ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , у розмірі 1/3 частки з усіх видів її заробітку (доходу), але не менше 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, щомісячно з 01 лютого 2018 року до досягнення дітьми повноліття

ІНФОРМАЦІЯ_3 .

Рішенням Кіровського районного суду м. Кіровограда від 08 травня 2018 року припинено стягнення аліментів із ОСОБА_2 на користь

ОСОБА_1 на утримання дітей ОСОБА_3 та ОСОБА_4 , яке здійснювалося на підставі рішення Кіровського районного суду

м. Кіровограда від 30 листопада 2015 року.

ОСОБА_1 проживає у будинку за адресою:

АДРЕСА_2 , який належить її батькам. Разом з нею проживають: батько позивача ОСОБА_9 , 1959 року народження, мати позивача ОСОБА_10 , 1966 року народження, чоловік позивача ОСОБА_11 , 1987 року народження, а також новонароджена дитина у новому шлюбі - ОСОБА_12 , 2018 року народження. Цей будинок складається із трьох кімнат, для дітей виділено окрему кімнату із необхідними для них умовами (а. с. 200, т. 2).

З 30 серпня 2017 року позивач перебуває у шлюбі з ОСОБА_11 і змінила прізвище на ОСОБА_1 .

За місцем проживання вона характеризується позитивно. З 03 травня

2018 року працює на ТОВ «Кіровоградхліб 2014» формувальником тіста.

ОСОБА_2 проживає за адресою: АДРЕСА_1 , разом з власником квартири і його матір'ю - ОСОБА_14 ,

1958 року народження, сестрою ОСОБА_15 ,

1979 року народження, племінницею ОСОБА_16 , 2003 року народження. Квартира є 2-х кімнатною, у ній наявні усі комунальні зручності, меблі та побутова техніка, одяг, речі повсякденного користування, в кімнатах чисто та тепло. Члени родини не заперечують проти проживання дітей у цій квартирі.

За місцем проживання відповідач характеризується позитивно. Працює чистильником димоходів на ТОВ «Аграрні інвестиції 2012» .

Малолітні ОСОБА_4 та ОСОБА_3 однаково добре ставляться, як до батька, так і до матері.

Позиція Верховного Суду

Згідно з частиною третьою статті 3 ЦПК України провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

Частиною другою статті 389 ЦПК України передбачено, що підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права виключно у таких випадках: 1) якщо суд апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду, крім випадку наявності постанови Верховного Суду про відступлення від такого висновку; 2) якщо скаргник вмотивовано обґрунтував необхідність відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду та застосованого судом апеляційної інстанції в оскаржуваному судовому рішенні; 3) якщо відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах; 4) якщо судові рішення оскаржується з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 цього Кодексу.

Підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пунктах

2, 3 частини першої цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Судове рішення повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим (частина перша статті 263 ЦПК України).

Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, перевіряє правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими (частина перша статті 400 ЦПК України).

Вивчивши матеріали справи, перевіривши доводи касаційної скарги, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду дійшов висновку, що касаційна скарга задоволенню не підлягає з таких підстав.

Мотиви, з яких виходить Верховний Суд, та застосовані норми права

Законодавство України не містить норм, які б наділяли будь-кого з батьків пріоритетним правом на проживання з дитиною.

Відповідно до частин першої, другої статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про охорону дитинства» кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку. Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за створення умов, необхідних для всебічного розвитку дитини, відповідно до законів України.

У статті 141 СК України встановлено, що мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою. Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини, крім випадку, передбаченого частиною п'ятою статті 157 цього Кодексу.

За частинами першою, другою статті 161 СК України, якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

Тлумачення частини першої статті 161 СК України свідчить, що під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини враховується ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особисту прихильність дитини до кожного з них, вік дитини,

стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення. До інших обставин, що мають істотне значення, можна віднести, зокрема: особисті якості батьків; відносини, які існують між кожним з батьків і дитиною (як виконують батьки свої батьківські обов'язки по відношенню до дитини, як враховують її інтереси, чи є взаєморозуміння між кожним з батьків і дитиною); можливість створення дитині умов для виховання і розвитку.

Орган опіки та піклування або суд не можуть передати дитину для проживання з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвитку дитини.

Верховний Суд звертає увагу, що у усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага повинна приділятися якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Дитина є найбільш вразливою стороною в ході будь-яких сімейних конфліктів, оскільки на її долю випадає найбільше страждань та втрат. Судовий розгляд сімейних спорів, у яких зачіпаються інтереси дитини, є особливо складним, оскільки в його процесі вирішуються не просто спірні питання між батьками та іншими особами, а визначається доля дитини, а тому результат судового розгляду повинен бути спрямований на захист найкращих інтересів дитини.

Дитина є суб'єктом права і незважаючи на незначний вік, неповну цивільну дієздатність, має певний обсяг прав. Одними з основних її прав є право висловлювати свою думку та право на врахування думки щодо питань, які стосуються її життя.

Відповідно до частин першої та другої статті 171 СК України дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана при вирішенні між батьками спору щодо її місця проживання.

Відповідно до статті 6 Європейської конвенції про здійснення прав дітей

від 25 січня 1996 року під час розгляду справи, що стосується дитини, перед прийняттям рішення судовий орган надає можливість дитині висловлювати її думки і приділяє їм належну увагу.

З цією метою дитині, зокрема, надається можливість бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що торкається дитини, безпосередньо або через представника чи відповідний орган у порядку, передбаченому процесуальними нормами національного законодавства. Закріплення цього права підкреслює, що дитина є особистістю, з думкою якої потрібно рахуватись, особливо при вирішенні питань, які безпосередньо її стосуються.

При цьому під час визначення місця проживання малолітньої дитини, зважаючи на вікову категорію дитини, бесіду з останньою має проводити психолог, головним завданням якого є встановлення дійсного психоемоційного стану дитини, визначення інтересів дитини та отримання думки щодо бажання дитини проживати з одним із батьків.

Проте суд має враховувати висловлену думку системно, з'ясовуючи належно фактичні обставини справи, досліджуючи та надаючи належну правову оцінку зібраним у справі доказам у їх сукупності, що в результаті сприятиме правильному вирішенню питання місця проживання дитини. Тільки так будуть забезпечені найкращі інтереси дитини, а не інтереси та бажання батьків, які вони не можуть чи не бажають вирішувати в позасудовий спосіб.

Судами встановлено, що під час бесіди зі спеціалістом служби у справах дітей дівчатка повідомили, що однаково позитивно сприймають і матір, і батька, бажають спілкуватися з обома.

Оцінюючи надані сторонами у справі докази, суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що матеріально-побутове забезпечення обох батьків, їх ставлення до дітей, позитивні характеристики з місця роботи дають підстави для твердження, що кожний із батьків здатний створити умови для розвитку та виховання дітей, забезпечуючи їх особливі потреби, пов'язані з вадами слуху.

Разом з тим, після розірвання шлюбу між сторонами виникають суперечки щодо місця проживання дітей та коштів на їх матеріальне утримання.

Внаслідок цих спорів діти з 2015 року по липень 2017 року проживали з матір'ю, а батько на підставі судового рішення сплачував аліменти на їх утримання.

З липня 2017 року діти проживають з батьком, який від матері дітей отримує аліменти на їх утримання згідно із судовим рішенням.

Верховний Суд вважає, що безперервне проживання дітей з батьком в оточенні інших рідних для них людей в цьому випадку забезпечує їх розвиток у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагополучним.

На підставі вказаного у справі, що переглядається, Верховний Суд вважає, що судами першої та апеляційної інстанції при ухваленні оскаржуваних судових рішень враховані інтереси дітей, з урахуванням встановлених судами обставинами справи.

Так, Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ) у справі «М. С. проти України» (рішення від 11 липня 2017 року, заява № 2091/13) вказав на те, що при визначенні найкращих інтересів дитини в конкретній справі слід брати до уваги два міркування: по-перше, у найкращих інтересах дитини зберегти її зв'язки із сім'єю, крім випадків, коли доведено, що сім'я непридатна або неблагополучна; по-друге, у найкращих інтересах дитини є забезпечення її розвитку у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагонадійним (пункт 100 рішення від 16 липня 2015 року у справі «Мамчур проти України», заява № 10383/09).

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 17 жовтня 2018 року у справі

№ 402/428/16-ц, в якій вона відступила від висновків Верховного Суду України, висловлених у постановях від 14 грудня 2016 року у справі № 6-2445ц16 та від 12 липня 2017 року у справі № 6-564ц17, щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, а саме статті 161 СК України та принципу статті 6 Декларації прав дитини, що малолітня дитина не повинна, крім тих випадків, коли є виняткові обставини, бути розлучена зі своєю матір'ю.

Аналіз наведених норм права та практики ЄСПЛ дає підстави для висновку про те, що рівність прав батьків є похідною від прав та інтересів дитини на гармонійний розвиток та належне виховання, у першу чергу, повинні бути визначені інтереси дитини у ситуації спору, а вже тільки потім права батьків.

Питання забезпечення інтересів дитини ґрунтується на розумінні, що для дітей розлучення батьків - це завжди тяжке психологічне навантаження, пов'язане, зокрема, з кардинальними змінами в житті дитини: нове оточення та місце проживання, неможливість спілкування з двома батьками одночасно тощо.

Вирішуючи питання про визначення місця проживання дитини, суди мають враховувати об'єктивні та наявні у справі докази, зокрема обстеження умов проживання, характеристики психоемоційного стану дитини, поведінки батьків щодо дитини та висновку органу опіки та піклування. Однак найважливішим у цій категорії справ є внутрішнє переконання судді, яке має ґрунтуватися на внутрішній оцінці всіх обставин в їх сукупності. Адже не можна піддавати формалізму долю дитини, яка через те, що батьки не змогли зберегти шлюб, не повинна бути позбавлена щасливого та спокійного дитинства.

Таким чином, при вирішенні таких спорів доцільно та правильно керуватися виключно інтересами дитини, судам передусім потрібно впевнитися, що саме той з батьків, на чію користь буде прийнято рішення, створить для дитини належні умови для її морального, духовного та фізичного розвитку.

Колегія суддів вважає, що суди попередніх інстанцій, врахувавши інтереси малолітніх дітей, їх психологічний стан та особливості фізичного розвитку, права та інтереси на гармонійний розвиток та належне виховання, а також дотримуючись балансу між інтересами дітей, правами батьків на виховання дитини і обов'язком батьків діяти в їх інтересах, дійшов обґрунтованого висновку про визначення місця проживання дітей ОСОБА_3 та ОСОБА_4 з батьком ОСОБА_2, оскільки це відповідає найкращому забезпеченню інтересів дітей.

Суди попередніх інстанцій врахували висновок виконавчого комітету міської ради міста Кропивницького від 18 січня 2018 року, яким визнано за доцільним визначити місце проживання малолітніх дітей з батьком

ОСОБА_2, оскільки він є обґрунтованим та таким, що відповідає інтересам дітей.

Доводи касаційної скарги про необґрунтованість висновку органу опіки та піклування є помилковими, оскільки він зроблений з урахуванням житлово- побутових умов обох батьків, думки дітей та їх найкращих інтересів. При цьому комісія з питань захисту прав дитини, на підставі рішення якої було зроблено зазначений висновок, дійшла одностайної думки про визначення місця проживання дітей з батьком. При цьому матері дітей встановлено порядок участі у вихованні та спілкуванні з ними, перешкод у якому судами не встановлено.

Також судом апеляційної інстанції ураховано, що позивачка уклала новий шлюб із ОСОБА_11, однак доказів того, що діти добре знайомі з ним і між ними існують такі відносини, які не будуть для них обтяжливими чи складними матеріали справи не містять, особливо зважаючи на особливості дітей та вочевидь існуючі ускладнення з їх комунікацією. Примітно, що шлюб між позивачкою і її новим чоловіком укладено після того, як діти стали проживати з батьком у липні 2017 року.

Суд апеляційної інстанції правильно зауважив, що проживання дітей, які мають особливі потреби, з малознайомою сторонньою людиною, може становити певні ризики для їх душевної рівноваги, особливо на початку спільного їх проживання.

Доводи касаційної скарги про те, що відповідач не у змозі, з урахуванням протилежної статі, малолітнього віку, особливостей розвитку дівчат, піклуватися про їх фізичний, духовний та моральний розвиток, є необґрунтованими, не підтвердженими належними доказами та ґрунтуються на припущеннях.

Крім того, судами встановлено, що діти проживають з батьком з липня місяця 2017 року в оточенні рідних людей жіночої статі: баби, тітки, двоюрідної сестри, які можуть забезпечити достатній догляд за дівчатками. Діти регулярно відвідують навчальний заклад, у якому враховуються їх особливості.

Визначення місця проживання дітей з батьком, не впливатиме на їх взаємовідносини з матір'ю, оскільки визначення місця проживання дітей з одним із батьків, не позбавляє іншого батьківських прав та не звільняє його від виконання своїх батьківських обов'язків.

Матір дітей, яка безсумнівно відіграє важливу роль у житті та їх розвитку, має право та обов'язок піклуватися про здоров'я дітей, стан їх розвитку, незалежно від того з ким дитина буде проживати.

Верховний Суд дійшов переконання, що скасування судових рішень про визначення місця проживання дітей з батьком, з яким вони проживають тривалий період часу, може призвести до край негативно-психологічних травм для дітей, а тому не відповідає їх інтересам щодо зростання у передбачуваній емоційно-стабільній атмосфері.

Інше рішення не відповідало б інтересам дітей, з урахуванням зміни сімейного стану позивача та відсутністю сталих зв'язків дітей з її новим чоловіком.

Твердження заявника, що судами не надано належної оцінки наявним в матеріалах справи доказам про її перевагу порівняно з ОСОБА_2 щодо визначення місця проживання дитини є безпідставним, оскільки порушень порядку надання та отримання доказів Верховним Судом не встановлено, оцінка доказів зроблена як судом першої, так і судом апеляційної інстанцій з урахуванням інших доказів, наявних в матеріалах справи.

При цьому встановлення обставин справи, дослідження та оцінка доказів є прерогативою судів першої та апеляційної інстанцій. Це передбачено статтями 77, 78, 79, 80, 89, 367 ЦПК України. Суд касаційної інстанції не наділений повноваженнями втручатися в оцінку доказів (постанова Великої Палати Верховного Суду від 16 січня 2019 року у справі № 373/2054/16-ц).

Відповідно до статті 410 ЦПК України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення - без змін, якщо визнає, що рішення ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права. Не може бути скасоване правильне по суті і законне рішення з одних лише формальних міркувань.

Встановлено й це вбачається з матеріалів справи, що оскаржувані судові рішення ухвалено з додержанням норм матеріального та процесуального права, а доводи касаційної скарги цих висновків не спростовують.

Керуючись статтями 400, 410, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_1 залишити без задоволення, а рішення Кіровоградського районного суду м. Кіровограда

від 24 вересня 2019 року та постанову Кропивницького апеляційного суду

від 24 лютого 2020 року - без змін.

Постанова суду касаційної інстанції набуває законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Головуючий

Є. В. Синельников

Судді:

О. В. Білоконь

О. М. Осіян

Н. Ю. Сакара

В. В. Шипович